

Euroopan uusi kasvu

Sisällysluettelo

Johdanto	3
EK:n näkemykset Euroopan unionin kehittämiseksi	4
Jan Store: Euroopan uusi kasvu	
1. Euroopan unioni on vuosikymmenten työn tulos	8
2. Globaalissa horisontissa huolia ja mahdollisuuksia	11
3. Euroalue on toipumassa mutta hitaasti	14
4. Kasvu käyntiin sisämarkkinoita kehittämällä	17
5. Uuteen kasvuun uusilla keihäänkärjillä	21
6. Vauhtia uudistuksiin paremmilla pelisäännöillä	25

JOHDANTO

Yhdessä kohti kasvun Eurooppaa

EU ja Eurooppa ovat läpikäyneet vaikean finanssikriisin ja sen jälkien korjaaminen vaatii vielä paljon työtä. Geopolitiikka on myös muuttanut Euroopan asemaa – EU:n ja Venäjän talouteen ja energiaan perustunut rinnakkainolo on vaihtunut sodan ja pakotteiden väistämättömyyteen. Eurooppa ikääntyy ja sen kilpailukyky ja halu kasvaa jäävät jälkeen kilpailijamaanosista ja -maista.

Kasvu ja työllisyys tulee asettaa nyt etusijalle. Vaikeuksien sijaan ilmassa on paljon mahdollisuuksia. EU:n uusi talouden ohjausjärjestelmä suojaaa meitä jatkossa paremmin odottamattomilta kriiseiltä. Alijäämämenettelyn kautta jäsenmaiden taloudet tulevat olemaan tiukemmassa kontrollissa yhteisten pelisääntöjen myötä. Junckerin komission linjaukset ja toimet herättävät luottamusta – kasvu ja työllisyys on asetettu etusijalle.

Euroopan on tarjottava entistä parempi toimintaympäristö digitaalisuuden ja kiertotalouden hyödyntämiseen. Nämä maailmantalouden megatrendit tarjoavat hyvän kasvupohjan ja niille on suurta kysyntää Euroopan ulkopuolella. Ylisääntelyn ja rajoitteiden sijaan EU:n tulee tarjota edelläkävijyyteen ja kokeilemiseen ylivertainen toimintaympäristö. Samalla on huolehdittava siitä, että teollisuuden ja yritysten kustannustaso on kohtuullinen.

EU:n tulee edistää vapaakauppaa. EU:n ja Yhdysvaltojen vapaakauppasopimus (TTIP) vauhdittaisi kauppaa ja sen hyödyt korostuisivat pk-yrityksille. Sisämarkkinat eivät ole vielä toteutuneet ja digitaaliset sisämarkkinat ovat vasta visio. Työvoiman vapaa liikkuvuus on edelleen tärkeä elementti EU:n kilpailukyvyn ja työllisyyden kannalta. Liikkumismahdollisuuksia EU:n työmarkkinoilla onkin edistettävä kaikin keinoin. Nyt ei ole aikaa hukattavaksi ja kaikki kasvun lähteet tulee hyödyntää.

Suomen, sen elinkeinoelämän ja EK:n tulee aktiivisesti rakentaa yrityksille entistä parempaa Eurooppaa. Se tarkoittaa enemmän ennustettavuutta ja vähemmän sääntelyä. EU:n tulee olla muutoksissaan nopea ja ketterä.

EK haluaa tällä Euroopan uusi kasvu -ohjelmalla antaa oman panoksensa, kun Euroopan unionille etsitään tulevaisuuden suuntaa.

Tässä julkaisussa esitelty ohjelma on syntynyt tilaustyönä Jan Storelta, joka toimi Suomen pysyvänä edustajana Euroopan unionissa vuosina 2008–2013. Myös EK:n asiantuntijat ovat osallistuneet aktiivisesti keskeisten linjausten muotoiluun. Valmistelutyö perustui haastatteluihin ja workshoppeihin, joissa yritysten asiantuntijat ja sidosryhmät antoivat osaamistaan käyttöömme. Käsissäsi on siis monen seulan läpäissyt elinkeinoelämän näkemys siitä, miten yhteinen Eurooppamme saataisiin kasvun ja kukoistuksen tielle.

Jyri Häkämies

Toimitusjohtaja

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

EK:n näkemykset Euroopan unionin kehittämiseksi

Juuri nyt on oikea hetki määrittää EU:n tulevaisuuden suuntaa vuoteen 2020. On aika kirkastaa ydintavoitteet, sitoutua niiden edellyttämiin toimenpiteisiin sekä edetä pitkäjänteisesti kohti entistäkin elinvoimaisempaa, kilpailukykyisempää ja vakaampaa EU:ta.

Suomalaisten yritysten tuki EU:ta kohtaan on vankka. Erityisesti sen vahvuuksia – esimerkiksi yli 500 miljoonan kuluttajan sisämarkkinoita kasvun lähteenä – pidetään jo itsestään selvyyksinä.

Samalla luottamus EU:ta kohtaan on saanut kriisien myötä säröjä. Ainoa tie luottamuksen palauttamiseen on asettaa EU:lle realistiset tavoitteet ja toteuttaa ne.

EU:n on siirryttävä silloista kokonaisuuksien hallintaan. Kilpailukykyä, ilmastopolitiikkaa, kauppapolitiikkaa ja sisämarkkinoita on tarkasteltava kokonaisuutena. Esimerkiksi energiapolitiikka tulee nähdä sekä kustannuskulmasta että koko Euroopan teollisuuden uudistumisen välineenä parantaa kilpailukykyä.

EU:ta kehitettävä pienin, konkreettisin askelin keskittymällä ydintavoitteisiin

Odotukset EU:ta kohtaan ovat olleet ylimitoitettuja. Helposti unohtuu, että kansallisvaltioilla on edelleen iso rooli ja vastuu kannettavanaan omasta ja EU:n tulevaisuudesta. Isojen kriisien ja niiden aikana tehtyjen muutosten jälkeen on aika pienille mutta konkreettisille askelille. Yritykset eivät odota EU:lta isoja harppauksia tai uusia suuria valintoja vaan keskittymistä ydintavoitteisiin.

EU:n päähuomio on kiinnitettävä kansainvälisesti kilpailukykyisen, investointeja ja pääomaa houkuttelevan liiketoimintaympäristön kehittämiseen.

Lisää eurooppalaista rohkeutta, riskinottohalua ja eteenpäin katsomista

Euroopan talouden kohtalonkysymykseksi nousee nykyistä ennakoitavamman toimintaympäristön luominen. Se on edellytyksenä, jotta yritykset voivat kasvaa sekä kilpailijoita nopeammin hyödyntää ja kaupallistaa uusia teknologioita ja investoida aineettomaan arvонуontiin. Näin yritykset luovat työpaikkoja ja hyvinvointia EU:iin.

Uusien ilmiöiden, kehityssuuntien ja mahdollisuuksien onnistunut valjastaminen ratkaisee pelin Euroopan unionin hyväksi. EU:n on uudistuttava ennakkoluulottomaksi edelläkävijämarkkinaksi, joka kannustaa innovaatioiden syntyä ja kaupallistamista. Meidän on muutettava asennoitumistamme riskinottoamiseen ja päästävä pois yltiövarovaisuudesta.

Sääntely ei saa estää uusien mahdollisuuksien hyödyntämistä. Lainsäätäjän on viisaampaa tarvittaessa korjata suuntaa saatujen kokemusten pohjalta kuin pyrkiä ennalta ehkäisemään kaikki mahdolliset ongelmat ylimitoitetulla sääntelyllä.

Sääntelyn järkeistäminen on edellytys luottamuksen palautumiselle

Sääntelyn laadun parantaminen on edellytys sille, että luottamus EU:hun ja sen kannatus palautuvat. Yrityksille on voitava taata entistä vakaampi ja ennakoitavampi toimintaympäristö, jossa poliittinen riski vähenee merkittävästi. Muuten investointien houkuttelu ei onnistu.

EU:ssa on arvioitava kriittisesti tehtyjä päätöksiä ja olemassa olevaa lainsäädäntöä. Kriisin aikana kiireessä tehty ratkaisut eivät ole olleet pidemmällä tähtäimellä parhaita mahdollisia esimerkiksi rahoitusmarkkinoiden osalta.

EU voi parhaiten olla pk-yritysten asialla eteneväällä byrokratian purkutalkoissa sanoista tekoihin.

- **Kaikkien keskeisten EU-instituutioiden on sitouduttava määrällisiin tavoitteisiin sääntelyn vähentämiseksi.**

Sääntelyä on vähennettävä keskimäärin 2 % vuodessa. "1 velvoite tai sääntö sisään, 2 ulos" -periaate on saatava käytäntöön.

- **Lainsäädännössä tehty ylilyönnit on purettava ja voimassa olevan sääntelyn laatua on parannettava.**

- **Lainsäädäntövalmistelussa on huomioitava vaikutukset kilpailukykyyn ja työllisyyteen.**

Lainsäädäntövalmistelussa on tehokkaammin arvioitava sääntelyn kilpailukyky- ja työllisyysvaikutukset sekä sääntelyn tasapuolisuus niin EU:n sisällä kuin kansainvälisestikin. EU:lla ei ole enää varaa olla valitsematta päätöksenteossaan kustannustehokkaimpia ratkaisuja.

- **Uuden lainsäädännön on kannustettava innovaatioihin.**

- **Komission paremman sääntelyn uudistusohjelma on toimeenpantava mahdollisimman nopeasti.**

Uusi sopimus EU:n toimielinten välisestä yhteistyöstä on saatettava voimaan vuoden 2015 loppuun mennessä.

Aktiivinen ote kauppapolitiikkaan – katseet maailmalle!

Uusia kasvumahdollisuuksia on haettava entistä kauempaa EU:n ulkopuolelta, kun lähimarkkinoiden kasvu on edelleen epävarmalla pohjalla eikä EU ole laajentumassa. Kaupan merkitys kasvun vauhdittamisessa on kenties suurempi kuin koskaan aiemmin.

Suhteita erityisesti suurempiin talouksiin on tiivistettävä ja avattava eurooppalaisille yrityksille uusia mahdollisuuksia kolmansissa maissa. EU:n ja Yhdysvaltojen vapaakauppa- ja investointikumppanuus (TTIP) on merkittävä tilaisuus tukea kasvua ja investointeja Euroopassa, edistää eurooppalaisten arvojen leviämistä sekä keino vahvistaa EU:n roolia kansainvälisenä toimijana.

Kauppapolitiikka onkin alue, jossa tarvitaan ”enemmän EU:ta”. Uusien vapaakauppasopimusten neuvottelemisen ja jo olemassa olevien toimeenpaneminen on asetettava EU:n lähivuosien ydintehtäväksi. Tämä tulee huomioida myös komission resurssien ohjaamisessa.

- **EU:n kauppapolitiikkaa on vahvistettava keskittymällä ydintehtävään: markkinoiden avaamiseen ja tasapuolisten kilpailuedellytysten parantamiseen.**

Vapaakauppasopimusverkoston laajentaminen on avainasemassa. EU:n tulee varmistaa, että EU:n kauppakumppanimaat, ml. Venäjä, noudattavat WTO-sitoumuksiaan.

- **TTIP:n tarjoamaan ainutlaatuisen mahdollisuuden on tartuttava ja sille on annettava EU:ssa vahva poliittinen tuki.**
- **EU:n tulee toimia yhtenäisenä suhteissa Venäjään sekä huolehtia tasapuolisesti pakotteiden ja vastapakotteiden taloudellisen taakan jakautumisesta.**

EU:n ja Venäjän välisissä suhteissa tarvitaan entistä tiiviimpää vuoropuhelua ja aktiivista ongelmien ratkaisua. Kriisin aikana väistyessä EU:n tulee panostaa Venäjä-yhteistyön jälleenrakentamiseen, jonka keskeinen elementti on taloudellisen integraation edistäminen.

- **Komission resursseja olisi ohjattava muiden politiikka-alueiden lainsäädäntötyöstä kauppapolitiikkaan.**

Rakentavasti eteenpäin EU-maiden talouspoliittisella koordinaatiolla

Sisämarkkinoiden ohella yhteisvaluutta euro on keskeinen kulmakivi EU:n toiminnassa.

Jäsenmaiden poliittisten päättäjien on sitouduttava rakenteellisiin uudistuksiin ja vietävä ne määräitetietyisesti läpi. Kansalliset uudistukset eivät voi olla unionin ja sen instituutioiden vastuulla.

- **EU-maiden tiivistä talouspoliittista koordinaatiota on jatkettava. Siinä käytettäviä päätössääntöjä on yksinkertaistettava ja niiden läpinäkyvyyttä parannettava.**

Koko EU:ssa ja erityisesti euroalueella on asetettava tavoitteeksi vastuullinen ja pitkäjänteinen taloudenpito, jolla pyritään ehkäisemään ennalta talouskriisejä. Talouspoliittisen koordinaation täytyy perustua asiantuntijaraportteihin ja komission roolin on oltava vahva.

Kasvuun uusilla keihäänkärjillä

Euroopan on tartuttava kiertotalouden, biotalouden ja uusien teollisten prosessien mahdollisuuksiin. Onnistuminen edellyttää yritysten kilpailuedellytysten varmistamista sekä voimakasta panostusta tutkimukseen ja kehitykseen sekä demonstraatio- ja referenssihankkeisiin.

- **Kiertotalouden mahdollisuudet on hyödynnettävä.**

Tarpeettomien rajoitusten sijaan yrityksiä on kannustettava kehittämään ympäristöä säästäviä tuotteita, palveluita ja teknologioita. EU:n kiertotalouslinjauksen tulee kannustaa resurssien markkinaehtoiseen hyödyntämiseen ja poistaa sääntelyn aiheuttamia esteitä myös nykyisessä kiertoihin perustuvassa liiketoiminnassa. Lisäksi uusioraaka-aineille, liikenteen biopolttoaineille ja muille uusille tuotteille tarvitaan toimivat sisämarkkinat. Hiilen vähentäminen on asetettava ilmastopolitiikan keskiöön.

- **Biotaloudessa EU:n on luotava oikeat olosuhteet uusien korkean jalostusarvon tuotteiden synnyttämiseksi nykyisten menestystuotteiden rinnalle.**

Biomassan kestävyys tarkastelun on perustuttava olemassa oleviin järjestelmiin. Päästöjen laskentaperusteiden on jatkossakin tuettava biomassan hiilineutraalisuutta, jotta voidaan turvata biomassan kestävä ja kasvava käyttö monipuolisen biotalouden tarpeisiin.

- **EU:n roolia ja panostuksia arktisen alueen kehittämiseen tulee vahvistaa.**

Arktinen alue on nousemassa yhdeksi Euroopan suurimmaksi uudeksi investointikohteeksi. Pohjoismaiden ja etenkin Suomen tulee Arktisen neuvoston seuraavana puheenjohtajana edistää EU:n resurssien, osaamisen ja teknologian hyödyntämistä arktisella alueella.

- **Teolliset prosessit läpikäyvät suuria mullistuksia. Teollisuustuotannon palaaminen on uusi mahdollisuus Euroopalle.**

Kehitystä voidaan tukea huolehtimalla yritysten kilpailukykyisestä toiminta- ja investointiympäristöstä. Tavoitteena tulee olla teollisuuden jalostusarvon tuntuva nostaminen.

- **EU:n on luotava toimintaympäristö, joka tukee entistä paremmin innovaatioiden ja uusien bisnesmallien kehitystä.**

Tutkimusvaroja on ohjattava enemmän soveltavaan tutkimukseen ja tulosten kaupallistamiseen. Tutkimus- ja innovaatio-organisaatioiden on hyödynnettävä Horisontti 2020 -ohjelman mahdollisuudet täydentää kansallista rahoitusta.

Sisämarkkinat ovat menestystarina, mutta vielä on tehtävää

Sisämarkkinoiden toimintaa on parannettava, ja sisämarkkinoilla on turvattava vapaa liikkuvuus sekä toimiva kilpailu. Erityisesti on huomioitava pk- ja kasvuhakuisten yritysten edellytykset laajentaa liiketoimintaansa Euroopassa.

Lainsäädäntö on edennyt pitkälle tavaroiden ja palveluiden osalta. Ongelmana on etenkin sääntelyn puutteellinen toimeenpano, joka vesittää sisämarkkinoiden tarjoamaa kasvupotentiaalia.

- **Sisämarkkinalainsäädännön jäsenmaakohtaista toimeenpanoa on valvottava tiukemmin ja komission resursseja on tärkeää suunnata lainsäädännön toimeenpanoon.**

- **Energiaunionia on toteutettava entistä määrätietoisemmin kohti energian sisämarkkinoita.**

Tavoitteena tulee olla vähäpäästöisen ja kohtuuhintaisen energian varma saatavuus, mikä parantaisi unionin kilpailukykyä suhteessa mm. Yhdysvaltoihin.

- **EU:n tulee myös toimia aktiivisesti globaalien ilmastositoumusten aikaansaamiseksi.**

Kunnes se toteutuu, EU:n ilmastopolitiikan on vähennettävä hiilivuotoriskiä: päästöoikeuksien riittävän ilmaisaon lisäksi on välttämätöntä kompensoida sähköintensiivisille toimialoille päästökaupan aiheuttama sähkön hinnannousu.

- **Toimivan pääomamarkkinaunionin luominen edellyttää parempaa investointi-ilmapiiiriä ja konkreettisia toimia yritysten rahoitusmahdollisuuksien kehittämiseksi.**

Toteuttamiseen on varattava aikaa ja se tulee tehdä markkinalähtöisesti huomioiden erilaisten yritysten ja rahoittajien tarpeet. Rahoitusmarkkinoiden sääntelyn määrää tai sen aiheuttamaa hallinnollista taakkaa ei pidä enää kokonaisuudessaan kasvattaa.

- **Digitaalisia sisämarkkinoita on kehitettävä poistamalla esteitä rajat ylittävältä toiminnalta.**

Digitalisaatio etenee ensisijaisesti yritysten investointien ja strategisten päätösten kautta. Yrityksille ja julkiselle sektorille on keskityttävä luomaan edellytykset hyödyntää digitalisaation tarjoamia mahdollisuuksia nykyistä tehokkaammin. Niitä ei saa hukata lisäämällä yritysten sääntelytaakkaa. EU:n tekijänoikeussääntelyä on päivitettävä digitaaliseen aikaan kohdennetusti kokonaisuudistuksen sijaan. On huolehdittava siitä, että tekijänoikeuksien tehokas käyttö perustuu jatkossakin ensisijaisesti oikeuksista sopimiseen.

- **EU:n kilpailuviranomaisen on kiinnitettävä enemmän huomiota siihen, miten määritellään relevantti markkina.**

Se voi olla kansallinen, EU-laajuinen tai globaali, ja toimenpiteet on mitoitettava sen mukaisesti. Täyden itsenäisyyden takaamiseksi kilpailuviranomainen tulee irrottaa komission yhteydestä.

- **EU:n kilpailupolitiikan tavoitteeksi on otettava yksityisen ja julkisen elinkeinotoiminnan tasapuolinen kohtelu.**

Ei tule keskittyä pelkästään yksityisten vaan myös julkisten toimijoiden aiheuttamiin kilpailun vääristymiin.

- **Julkisten hankintojen sääntelyn on oltava kilpailuneutraalia.**

Sääntöjä on sovellettava tasapuolisesti kaikkiin yrityksiin. Julkisten hankintojen kilpailuttamisen soveltamisalaa on laajennettava ja poikkeuksia kilpailuttamisveloitteesta on karsittava.

Joustavampia pelisääntöjä työelämään ja työvoiman liikkuvuuteen

Globaali kilpailu, eurooppalaisen työvoiman ikääntyminen, yritysten asiakkaiden muuttuneet tarpeet ja teknologian kehittyminen edellyttävät sitä, että eurooppalaisilla työpaikoilla on voitava toimia joustavammin. EU:n raskas sääntely työelämän osalta nostaa työllistämiskynnystä.

Työvoiman suurempi liikkuvuus Euroopassa lisää työllisyyttä ja helpottaa yritysten osaavan työvoiman saatavuutta. Toimivat sisämarkkinat edellyttävät, ettei rakenneta tai ylläpidetä kynnysia eurooppalaisen työvoiman liikkumiselle tai lähetetyille työntekijöille.

Euroopan on myös huolehdittava olemassa olevista vahvuuksistaan, kuten osaavasta ja koulutetusta työvoimasta. Samalla on varmistettava, että työvoiman osaaminen vastaa yritysten tarpeita.

Eurooppalaisten työmarkkinaosapuolten asema ja sosiaalidialogin merkitys EU:n työelämää koskevassa päätöksenteossa korostuvat työelämän murroksessa, mikä edellyttää muutosta myös järjestöjen ajattelutavassa.

- **Työelämää koskevaa sääntelyä tulee purkaa ja joustavuutta sekä kansallista liikkumavaraa lisätä mm. työaikojen ja työsuojeluasioiden osalta.**

Myös työntöön eri muotojen käyttöä pitää pystyä helpottamaan nykyisestä (mm. osa-aikatyö, määräaikaikaiset työsuhteet, vuokratyö).

- **Eurooppalaisten työmarkkinaosapuolten neuvottelemia sopimuksia tai sopimusten vaikutuksia ei tule rapauttaa.**
- **Säänneltyjen ammattien määrää on alennettava ja eri maissa hankittujen pätevyyksien tunnustamista on parannettava.**
- **Kolmansista maista tulevan työvoiman työskentelyä ja liikkumista on helpotettava laajentamalla työntekoaiketta yhdellä luvalla koko EU:n alueella.**

Toimivallan rajanveto

Jäsenmailla tulee säilyä vastuu joistakin keskeisistä yritysten toimintaympäristöön vaikuttavista tekijöistä. Työmarkkina- ja sosiaaliturvajärjestelmät ovat kullekin jäsenvaltiolle erityislaatuista ja yhteiset piirteet maiden välillä ovat vähissä. Työmarkkina- ja sosiaaliturvajärjestelmät sekä palkanmuodostus on säilytettävä kansallisissa käsissä.

EU-tason etenemisen verotuksessa on jatkossakin tapahtuttava jäsenmaiden yksimielisen päätöksenteon perusteella. Päätökset energiatuotantomuodoista on tehtävä kansallisesti. Metsäpolitiikka on niin ikään ollut kansallisissa käsissä – näin tulee olla jatkossakin.

1 Euroopan unioni on vuosikymmenten työn tulos

Ajatus yhteisestä Euroopasta kasvoi ja kehittyi vuosien saatossa. Euroopan yhdistyminen syveni ja unioni laajentui. Suomen, Ruotsin ja Itävallan liittyminen 20 vuotta sitten kuvasi Euroopassa jo tapahtuvia muutoksia.

Euroopan unioni laajentui itään kymmenisen vuotta myöhemmin. Länsi ja itä yhdistyivät ja Euroopan kahtiajako päättyi. Unelma yhtenäisestä ja vapaasta Euroopasta toteutui.

Euroopan unionin pehmeä voima tavoitti kerralla lähes 100 miljoonaa ihmistä. Uuden vuosituhaten suuri tarina oli syntynyt.

Tämän päivän Euroopan unioni on vuosikymmenien ponnistelujen, uhrauksien ja monien vaikeiden vaiheiden tuottama tulos. Euroopan yhdistyminen on edennyt pidemmälle kuin missään muualla maailmassa.

Liikkumisen vapaus, matkustamisen helppous ja yhteisen valuutan kätevyys yhdistävät meidät. Kymmenet yhteiset politiikat, sadat onnistuneet hankkeet ja tuhannet muut asiat sitovat ihmiset yhteen.

Tämän päivän nuoret ovat kasvaneet Euroopan unioniin luonnollisella tavalla. Kaikki vaikuttaa itsestään selvältä. Tuntuu, että aina on ollut näin.

Suomessakin on jo kokonainen sukupolvi, joka on syntynyt Euroopan unioniin ja kasvanut siinä. Nämä ja Euroopan muut nuoret vievät aikanaan ja vuorollaan tarinaa eteenpäin.

Euroopan unioni lähti liikkeelle rauhan ja vakauden luomisesta. Tämän pohjalle on rakentunut 500 miljoonan ihmisen sisämarkkinat. Tänä päivänä sisämarkkinat tuovat uutta kasvua jopa 200 miljardia euroa vuodessa. Suomen vauraus ja hyvinvointi perustuvat pitkälle näihin markkinoihin.

Suomalaiset yritykset vievät suurimman osan tavaroistaan ja tuotteistaan Euroopan unionin markkinoille. Näiltä markkinoilta yrityksemme hankkivat eväitä ja kykyä menestyä myös maailmanmarkkinoilla. Niillä menestyvät vain parhaat.

” Isovanhempani olisivat sanoneet *unelma*. Vanhempani olisivat sanoneet *prosessi*. Minä sanon, että se on minun jokapäiväinen *todellisuuteni*.

Vastaus kysymykseen, mitä Euroopan rauha merkitsee.

Larhin Zahra

EU:n Facebook-kilpailun 23-vuotias voittaja Maltalta

Lissabonin strategia ei kohdannut todellisuutta

Euroopan unionin kehitys on toteutunut suurten hankkeiden kautta. Ilman kaukonäköisyyttä ja poliittista rohkeutta ne eivät olisi osa todellisuuttamme tänään. Monet yhteiset politiikat, sisämarkkinat, ihmisten vapaa liikkuminen tai yhteinen valuutta olisivat jääneet toteuttamatta.

Euroopan unioni on joskus joutunut omien unelmiensa vangiksi. Kunnianhimoisilla hankkeilla on luotu suuria odotuksia. Hankkeita on alettu toteuttaa suuren hälyn saattamana ja fanfaarien soidessa. Odotuksiin ei kuitenkaan ole pystytty aina vastaamaan.

Lissabonin strategia ei nostanut unionia kymmenessä vuodessa maailman johtavaksi tietoon ja taitoon nojaavaksi taloudeksi. Strategia sinänsä oli alun perin hyvä ja puolustettavissa. Tavoitteet olivat kunnianhimoisia mutta saavutettavissa.

Mutta kun talouspoliittiset välineet ja rakenteet puuttuivat, myös onnistumisen edellytykset puuttuivat. Euroopan komissiolle ei ollut annettu tarpeellisia keinoja viedä hanketta eteenpäin. Jäsenmaat puolestaan eivät halunneet itselleen niitä luoda.

Hieno ja ylväs tavoite muuttui aina vain kasvavaksi byrokraattiseksi harjoitukseksi. Lopulta se näännytti kaikki. EU:n julkisuuskuva sai särön ja sen arvostus koki kolauksen.

Kriisin kautta nousuun

Euroopan unioni on viime vuosina käynyt vaikean kauden läpi. Usko yhteisen rakennelman kestävytydestä on ollut koetuksella.

Talouden kehitys on edelleen epävarmalla pohjalla. Uusi kasvu on vielä alkutekijöissään ja työpaikkoja syntyy hitaasti. Pahin kriisi on väistynyt, mutta ongelmia on jäljellä.

Kriisin aikana katse ei enää ollut horisontissa vaan eteen vyöryvien ongelmien ratkaisemissa. Laajakantoiset tavoitteet siirtyivät taka-alalle. Yhteisen hyvän rakentamisen halu väheni. Oman maan, alueen tai ryhmän edun tavoittelu korostui.

Kriisin aikana vastakkainasettelu kärjistyi. Pohjoinen vastaan etelä. Nettomaksajat vastaan nettosaajat. Euromaat vastaan muut jäsenmaat. Protektionistiset voimat vastaan kaupan vapauttamista ajavat tahot. Rakenteiden uudistajat vastaan vanhoista malleista kiinni pitävät.

Kipeät ratkaisut tekivät yhtenäisyyden tavoittelun vaikeaksi. Päätösten rakentaminen tuntui kerta kerralta hankalammalta. Laihat kompromissit syrjäyttivät laajemmat ratkaisut.

Kaiken tämän keskellä tapahtui kuitenkin edistystä. Euroalue pelastettiin kriisin partaalta. Yhteinen perusta vahvistettiin. Euro maiden talouksia alettiin panna järjestykseen. Velkaa leikattiin. Rakenteita modernisoitiin. Rahoitusmarkkinoita uudistettiin.

Euroopan unioni uudistui vaikeuksien keskellä. Euroopan unioni vahvistui. Euroopan unioni nousi taas kerran kriisin kautta.

Soraääniä ja hajaannusta

Monet autoritäärisesti johdetut valtiot ovat viime aikoina sortuneet eri puolilla maailmaa. Samalla demokraattisesti johdettuissakin maissa koetaan yhä suurempia ongelmia. Vakaa parlamentaarinen meno on entistä suurempien vaikeuksien edessä.

Perinteiset poliittiset voimat ovat yhä useammin haastettuna. Vaalit eivät aina tuo selkeitä tuloksia. Toisinaan selkeitäkään tuloksia on vaikea kaikkien hyväksyä. Poliittinen kenttä on yhä jakautuneempi. Pitkäjänteinen hallitseminen vakaan enemmistön tuella on muodostunut vaikeaksi.

Kriisin aikana ja epävarmuuden jatkuessa Euroopan unioniin kriittisesti suhtautuvat poliittiset liikkeet ovat vahvistuneet. Erityisesti kriisin taltuttamiseksi vaadittu talouskuri ja muut talouden sopeutustoimet ovat johtaneet poliittiseen liikehdintään ja protesteihin.

Unionin kehittämisen edellytykset ovat kaventuneet. Euroopan parlamenttiin valittiin viime vaaleissa entistä enemmän integraatioon kriittisesti suhtautuvia edustajia. Parlamentin voima-suhteet ovat muuttuneet ja toimivan enemmistön saaminen kokoon on vaikeutunut.

Jäsenmaissa poliittinen tilanne on niin ikään hankaloitunut. Eurokriisin aikana jäsenmaiden parlamenteissa oli toistuvasti hankaluuksia saada päätöksiä aikaan ja enemmistö vaikeiden päätösten taakse. Populistiset voimat kritisoivat, mutta eivät tarjonneet toimivaa ratkaisua tilalle.

Eurokriisin aiheuttamien säröjen ja euromaiden keskinäisen luottamuspuolan korjaaminen vie aikaa. Euromaiden ja alueen ulkopuolisten jäsenmaiden kuilu on kasvanut. Muiden jäsenmaiden valmius sitoutua euromaiden tavoin tiivistyvään integraatioon on osoittanut heikkenemisen merkkejä.

” Meidän Euroopan unionimme kuuluu jokaiselle meistä, emme pelaa nollasummapeliä. Euroopan tulee toimia jokaisen jäsenmaan eduksi.

Herman Van Rompuy

Eurooppa-neuvoston entinen puheenjohtaja

Kriisi loi vastakkainasettelua

Kriisin kärjistyessä myös kysymyksenasettelu yksinkertaistuu. Perustavanlaatuisia, aivan olemassaoloon liittyviä kysymyksiä nousee helpommin esille. Edistää vai estää? Olla vai eikö olla? Jäädä vai lähteä?

Tilanteen korjaamiseksi ei ole helppoja ratkaisuja. Jäsenmaiden, kansalaisten, yritysten ja muiden toimijoiden luottamus on voitettava takaisin. On vahvistettava luottamusta siihen, että Euroopan unionin tavoitteet ja toiminta lopulta palvelevat kaikkia ja ovat kaikkien etujen mukaisia.

Luottamuksen ilmapiirin syntyminen edellyttää, että talous lähtee kasvuun ja että uusia työpaikkoja syntyy. Kasvu ja työpaikat ovat kaiken lähtökohtana ja onnistumisen paras tae.

Yritykset tarvitsevat kannustavaa ilmapiiriä. Kansallisten rakennuudistusten tulee edetä. Tarvitaan aktiivista työvoimapolitiikkaa ja kannustinloukkujen purkamista. Turhaa sääntelyä tulee purkaa ja joustomahdollisuuksia tulee lisätä. On palautettava Euroopan hintakilpailukyky.

Tulevaisuuden avaimet ovat meidän omassa käsissämme. Usko, luottamus ja yhteiset tavoitteet ovat edistyksen lähtökohtia. Monelta osin tiedämme hyvin, mitä meidän pitää tehdä. On vahvistettava halua ja kykyä viedä toimet läpi.

Samalla on totta, että EU voisi olla kevyempi, ketterämpi, avoimempi uudistuksille ja halukkaampi muutoksille. Se voisi aktiivisemmin tarttua maailmalla tuleviin uusiin virtauksiin ja kehittää niitä sopiviksi omiin oloihimme.

Vaikka kotona EU:n saavutuksia hieman vähätelläänkin, Euroopan unioni on maailmalla edelleen seurattavaksi sopiva esimerkki. Euroopan tapaista integraatiota pidetään tavoittelemisen arvoisena asiana.

Maailman muuttuessa Euroopan unionin voima on sen yhtenäisyys ja sisäinen vahvuus. Toimiessaan yhtenäisesti se kykenee jatkossakin olemaan vahva kansainvälinen toimija. Sisäinen vahvuus lähtee koulutuksen, tutkimuksen ja osaamisen pohjalta. Sosiaalinen kestävyys luo menestykselle edellytyksiä.

Omillaan mikään jäsenmaa ei enää maailmassa hyvin menestyisi. Ajautuminen erilleen unionista vähentäisi ratkaisevasti maan merkitystä ja vaikutusvaltaa. Kaikki muu on kuvittelua.

Globaalissa horisontissa huolia ja mahdollisuuksia **2**

Euroopan unioni on edelleen maailman suurin talous ja kauppamahti. Nopeita muutoksia on kuitenkin tapahtumassa. Ensimmäisen kerran vuoden 1850 jälkeen EU:n ja Yhdysvaltojen kaupan arvo jää alle puoleen maailmankaupasta. Pitkään jatkunut länsimaiden dominanssi maailman näyttämöllä on päättymässä.

Kiinan ja eräiden muiden nousevien talouksien vahva tuleminen asettaa Euroopan ja Yhdysvallat uuden tilanteen eteen. Kiinasta on viidessätoista vuodessa tulossa maailman suurin talous, isoin kauppamahti ja merkittävien investoijia. Sen poliittinen ja taloudellinen vaikutus maailman ja eri maanosien kehitykseen kasvaa.

Maailman talouden painopiste on siirtymässä yhä voimakkaammin alueille, joilla perinteisiä läntisiä perusarvoja ei jaeta. Perinteiset länsimaiset arvot eivät ole häviämässä, mutta niiden suhteellinen merkitys maailmassa vähenee. Euroopan unionin ja muiden läntisten maiden esimerkin vetovoima hiipuu.

Tuotanto on hiljalleen siirtynyt Kiinaan ja muihin nouseviin talouksiin. Väestön vanhetessa, työikäisen väestön osuuden pienentyessä ja tuotantokustannusten noustessa Kiina on menettämässä asemaansa halpatuotannon työpajana. Aasian muut nousevat taloudet ovat valtaamassa alaa. Euroopasta hävinneet teolliset työpaikat eivät sellaisina enää palaa.

Kiina joutuu yhä enemmän panostamaan ehtyvien luonnonvarojen järkevään käyttöön, luonnonsuojeluun, ilman puhdistamiseen, energian säästämiseen ja jätteiden parempaan käsittelyyn. Tuotantolaitosten modernisointi luo valtavia mahdollisuuksia Euroopan alan teollisuudelle.

Arvoketjujen pilkkoutuessa globaalit näkymät ovat muuttumassa. Tuotanto on tulossa taas entistä paikallisemmaksi. Osa tuotannosta on palaamassa Eurooppaan. Automaatio, robotiikka, 3D-tulostus ja asioiden internet mullistaa taas kerran teollisen tuotannon.

Euroopalla edessään etsikkoaika

Euroopan unioni on hyvissä asemissa tämän kehityksen lähtiessä liikkeelle. Korkean koulutustason sekä vahvan tieteen ja tutkimuksen ansiosta Euroopan unioni voi menestyksellisesti puolustaa asemiaan. Uusia alojakin voidaan valloittaa. Edellytyksenä kuitenkin on, että voimakas panostaminen tutkimukseen ja kehitykseen toteutuu.

Euroopan uusi kasvu riippuu globaalista kehityksestä ja monista ympärillämme olevista tekijöistä. Niihin voimme jatkossakin pyrkiä vaikuttamaan. Mutta vaikka Euroopan unioni on edelleen vahva pelaaja, vaikutusvaltamme on heikkenemässä.

Euroopan uuden kasvun keskeiset elementit ja rakennuspuut löytyvät edelleen kotoa. Talouden saattaminen kuntoon, tuottavuuden lisääminen ja kilpailukyvyyn parantaminen ovat keskeisiä tekijöitä Euroopan asemien pitämiseksi.

EU häviää monessa vertailussa USA:lle. Työmarkkinat ovat joustavampia meren takana. Maahanmuuttopolitiikka suosii osaavaa ja koulutettua työvoimaa. Yritysten riskirahoitus on monipuolisempaa. Konkurssilainsäädäntö on yhtenäisempi.

Myös EU:ssa voimme lisätä joustoa työmarkkinoilla. Meidän tulee kilpailla osaavasta ja koulutetusta työvoimasta. Yritysten rahoitusta täytyy helpottaa ja monipuolistaa. Konkurssilainsäädännön yhtenäistämistarpeet on syytä arvioida kiireellisesti.

EU:n on jatkossakin oltava mahdollisimman vahva maailmalla. Vaikutusvallan säilyttämiseksi sen on käytettävä tehokkaasti eri välineitä. Ulkopoliittika, talouspolitiikka, kauppapolitiikka, kehityspoliittika, kriisinhallinta, energiapolitiikka, ilmastopolitiikka ja muut välineet ovat kokonaisuus. Unionin ja jäsenmaiden ehjä ja hyvin koordinoitu vaikuttaminen tuo tuloksia.

Euroopan unionin tulee edetä vakain toimin. Tulee vahvistaa taloutta, tuottavuutta ja kilpailukykyä. Vahvemman aseman saavuttaminen riippuu myös muista toimijoista. Niitä on enemmän kuin aikaisemmin ja moni niistä on entistä vahvempi.

Ystävien ympäröimästä ongelmien saartamaksi

Vielä kymmenen vuotta sitten EU oli 'ystävien ympäröimä'. Taloudelliset siteet, lisääntynyt kaupankäynti sekä aktiivinen naapuruuspolitiikka vaikuttivat myönteiseen kehitykseen. Tänäpä se on kielteisen kehityksen ja arvaamattomien tapahtumien seurauksena 'ongelmien saartama'.

Arabikeväänä virinneet muutosten tuulet eivät johtaneetkaan nopeasti demokratian juurtumiseen Välimeren alueella. Sisäiset epävakaudet, konfliktit ja veriset sisällissodat ovat raunioittaneet useat maat. Rauha ja vakaus eivät ole päässeet vahvistumaan. Tilaisuudet nousta ja vaurastua on menetetty. Sen sijaan EU on joutunut kohtaamaan aiempaa voimakkaamman siirtolaisvirran pystymättä tekemään päätöksiä kriisinhallintakeinoista Euroopassa tai sen ulkopuolella.

Kehitykseen voimme EU:ssa vaikuttaa osittain tai vähän. Voimme pyrkiä vahvistamaan naapuruuspolitiikkaa ja taloussuhteita etelässä. Mutta niin kauan kuin kumppanimaisissa hallitsee poliittinen sekasorto ja niin kauan kuin aseelliset konfliktit ja sota jatkuvat, onnistumisen mahdollisuudet ovat pieniä.

Kauppapolitiikan on tuettava yhteisiä eurooppalaisia arvojamme.

Cecilia Malmström

Euroopan unionin kauppakomissaari

Euroopan unionin pehmeä voima on nyt säästöliekillä. Laajentumisneuvottelut Turkin kanssa eivät etene. Edistyminen Balkanin maiden kanssa on vähäistä. Laajentumisten dynaaminen vaikutus jää uupumaan.

Geopolitiikka ja voimapolitiikka ovat palanneet

Euroopan toisella laidalla epävarmuus on lisääntynyt. Venäjä on vallannut Krimin niemimaan sekä aiheuttanut sekasortoa ja käynyt sotaa Ukrainan itäosissa. Kansainvälisen oikeuden vastaiset toimet, toisen maan rajojen loukkaaminen ja itsenäisyyden järjittäminen ovat palanneet Eurooppaan.

Geopolitiikan ja voimapolitiikan paluu vaikuttavat EU:n ja Venäjän suhteisiin vielä vuosia. Poliittiset yhteydet ovat hiipuneet historiallisen matalalle tasolle. EU on langettanut taloudellisia sanktioita Venäjää vastaan. Taloudellinen yhteistyö ja kaupan käynti ovat kutistumassa.

Venäjä ei voi jatkaa harjoittamaansa voimapolitiikkaa ja Ukrainan tilanteen tulee rauhoittua. Perusarvojensa mukaisesti EU:n on pidettävä langettamansa sanktiot voimassa. EU:n tulee toimia yhtenäisesti. Taloudelliset vaikutukset kasvavat ja suhteiden normalisointi Venäjän kanssa vie aikaa.

Sanktioiden odotetaan vaikuttavan entistä vahvemmin ajan myötä. Venäjän talouden perusta on rapistumassa, ruplan arvo on heikentynyt ja vientitulot romahtavat öljyn halpenemisen seurauksena. Öljy- ja kaasuteollisuuden kehittäminen kärsii, kun tarvittava länsimainen teknologia jää sanktioiden seurauksena saamatta.

Venäjä haastaa yhä avoimemmin läntistä maailmaa. Se loitontaa itseään yhä kauemmaksi läntisistä arvoista. Venäjä myös luopuu keskinäisen riippuvuuden politiikasta. Se etäännyttää EU:n strategisesta kumppanuudesta ja uhmaa rauhanomaista kehitystä Euroopassa.

Hybridisota on konfliktien toistuva ilmiö. Disinformaatiota levitetään, vaikutetaan toisen maan kansalaisiin ja pyritään horjuttamaan naapurimaan keskeisiä toimintoja. Keinot kehittyvät ja tavat toimia monipuolistuvat. Epävarmuus lisääntyy. Kyberturvallisuudesta on tullut keskeinen huoli.

Kansainvälinen kauppa ja tiiviit taloussiteet maailmalla ovat riippuvaisia kasvavasta tiedonsiirrosta. Digitaalisen informaation monipuolistuessa ja volyymien lisääntyessä toimintojen haavoittuvuuskin kasvaa. Keskeisiä tietoverkkoja vastaan hyökätään, ja riskit uusista hyökkäyksistä kasvavat.

Kybersodan menetelmät kehittyvät ja niiden käyttäminen muuttuu yhä ammattimaisemmaksi. Epävarmuus kasvaa ja ennakointi vaikeutuu. EU:n sisäinen valmius ja yhteistyön laatu ja laajuus korostuvat.

” Amerikka ja Eurooppa ovat ennenkin tehneet ihmeitä yhdessä. Uskon, että voimme aikaansaada talouden saralla kumppanuuden, joka on yhtä vahva kuin ainutlaatuinen yhteistyömme diplomatiassa ja turvallisuuskysymyksissä.

Barack Obama

Yhdysvaltain presidentti

Maailmankauppa vapautuu nyt alueellisin sopimuksin

Pyrkimys vapauttaa maailmankauppaa monenkeskisten neuvottelujen kautta on edelleen laajasti jaettu tavoite. Neuvottelut maailman kauppajärjestö WTO:n piirissä ovat kuitenkin pitkään junnanneet paikallaan. Merkittävän edistyksen puuttuessa pyritään nyt etenemään alueellisten vapaakauppasopimusten kautta.

Uudessa ja nopeasti muuttuvassa tilanteessa Kiina ja muut nousevat taloudet on pyrittävä sitomaan entistä tehokkaammin monenkeskisen talousjärjestelmän vahvistamiseen ja kehittämiseen. WTO:n roolia on ylläpidettävä ja poliittisten suhdanteiden taas salliessa myös pyrittävä vahvistamaan.

Euroopan unionin on jatkettava alueellisia vapaakauppasopimusneuvotteluja. Uusien sopimusten avulla sen tulee pyrkiä puolustamaan etujaan sekä vaalimaan mahdollisuuksia kaupan ja investointien lisäämiseksi. TTIP-sopimus Yhdysvaltojen kanssa on tärkeydeltään ensisijainen ja kiireellinen.

Toteutuessaan TTIP-sopimus toisi kipeästi tarvittavan piristysruiskeen talouteen. Se loisi uutta kasvua turvaten keskeiset eurooppalaiset poliittiset ja taloudelliset edut. Se lähentäisi molempien osapuolien normeja ja standardeja. Se helpottaisi tavaroiden ja tuotteiden molemminpuolista hyväksymistä.

EU:n ja Yhdysvaltojen sääntelyperinteet ovat erilaisia, mutta samaan turvallisuuteen ja tasavertaisiin oloihin on silti mahdollista päästä. TTIP-sopimus lisäisi luottamusta ja loisi pohjan kaupan kasvattamiselle.

Toteutuessaan vapaakauppasopimus toimisi mallina kansainvälisille normeille ja standardeille vielä pitkälle tulevaisuuteen. Avoimiin neuvottelukysymyksiin tulee löytää ratkaisut. Ongelmia ei pidä vähätellä, mutta samalla ne pitää suhteuttaa sopimuksen hyötyihin.

3 Euroalue on toipumassa mutta hitaasti

Euroalue on vähitellen mutta kivuliaan hitaasti toipumassa kriisistä. Varsinkin Euroopan keskuspankin (EKP) toimilla on saatu aikaan nyt vallitseva suhteellinen rauha markkinoilla. Tästä huolimatta monien jäsenmaiden tilanne on edelleen vaikea. Työttömyys on laajaa eikä julkisen talouden velkaantumista ole saatu hallintaan. Pankkitoiminta ei ole elpynyt.

Silti tilanne on parempi kuin vielä muutama vuosi sitten. Euroalue näyttää olevan matkalla välittömän uhan ulkopuolelle, vaikkakaan se ei ole kokonaan uuden kriisin ulottumattomissa. Uusia häiriöitä voi syntyä.

Talouskuri on edelleen tarpeen

Talouskuria on lisätty euroalueen vakauden turvaamiseksi. EU:n ohjaavaa roolia suhteessa jäsenmaihin on tiukennettu, ja unionille on annettu valtuuksia määrätä sanktioita maille, joiden taloudenpito uhkaa koko EU:n vakautta. Samalla taloudellisen koordinaation piiriin on otettu julkisen talouden lisäksi myös yleinen makrotalouden vakaus.

Talouskuria tulee noudattaa jatkossakin. Rakenteellisia uudistuksia on jatkettava. Velka on pidettävä siedettävissä rajoissa. Kaikkien euromaiden tulee noudattaa sovittuja poliittisia linjauksia. Yhteisesti päätetyistä menettelyistä on pidettävä kiinni.

Eri maiden talouden ja rakenteellisten uudistusten seuraamiseksi on sovittu säännöistä ja menettelyistä. Eurooppalainen ohjausjakso on laaja ja vaativa jokavuotinen harjoitus. Tätä sinänsä välttämätöntä koordinaatiota tulee pyrkiä yksinkertaistamaan ja menettelyä virtaviivaistamaan. Nykyiset päätössäännöt ovat hyvin monimutkaisia ja läpinäkyvättömiä.

Euromaille osoitettuja vaatimuksia ja ohjeita on kovassakin poliittisessa paineessa pidettävä voimassa. Ajan myötä ja tarpeiden mukaan niitä on voitava tehostaa. Rakenteellisten uudistusten tulee edetä ja niitä uhkaavia poliittisia paineita on pyrittävä purkamaan.

Komission tulee käyttää sille annettuja välineitä. Euromaiden tulee toimia tiiviimmin ryhmänä ja kehittää vertaisarvioista toimiva työkalu. Talouskurin ylläpitämiseksi tulee käyttää kaikkia tarjolla olevia keinoja, sanktioita myöten. Samojen sääntöjen on koskettava kaikkia jäsenmaita.

EMU jatkuvan muutoksen kohteena

Euroopan talous- ja rahaliitto EMU:n syventyminen on jatkuvan pohdinnan alla. Euroopan komission, Euroopan keskuspankin, Eurooppa-neuvoston ja euroryhmän puheenjohtajat sekä Euroopan parlamentin puhemies julkistivat kesäkuussa 2015 suuntaviivat EMU:n asteittaiselle syventämiselle.

Talous- ja rahaliitto on jo muuttanut kriisivuosina muotoaan merkittävästi. Kriisin alussa ei ollut toimivaa palomuuria, joka olisi estänyt vaikeuksien leviämisen maasta toiseen. Finans-

sikriisissä myös pankkien ja valtioiden väliset tiiviit kytkennät veivät osan jäsenmaista vaikeuksiin.

Euroopan vakausmekanismin perustamisen jälkeen uuden kriisin tartuntavaara on pienempi. Jatkossa on pidettävä huoli vakausmekanismin alkuperäisen tarkoituksen ja vakavaraisuuden vaalimisesta.

Poliittinen paine siirtyä kohti jonkinasteista finanssiunionia on joissakin euromaissa edelleen kova. Tähän asti varauksellisesti finanssiunioniin suhtautuneissa maissa on ajoissa varauduttava paineen kasvamiseen.

Kaikesta huolimatta epävarmuus jatkuu. Viime vuosien aikana tehdyt toimet ovat menneet pidemmälle kuin vain välttämätön kriisinhallinta on edellyttänyt. Uudistusten ja korjausten jatkaminen on tärkeää uuden kriisin välttämiseksi.

Euromaiden valmius uudistuksiin on pahimman kriisin hellittäessä vähentynyt. Uudistustyöhön ei voi ajatella palattavan vasta silloin, kun uusi kriisi on jo päällä. Markkinoiden luottamuksen ylläpitämiseksi on välttämätöntä jatkaa kansallisia reformeja myös parempina aikoina.

Suomessa pankkisektori on ollut hyvässä kunnossa ja toiminut vastuullisesti, mutta näin ei ole ollut kaikissa Euroopan maissa.

Rahoitusmarkkinoita on säännelty sekä maailmanlaajuisesti että EU:n sisällä finanssikriisin puhjettua vuonna 2008. Pankkien vakavaraisuusmääräyksiä on kiristetty ja niiden riskinottomahdollisuuksia rajoitettu. Pankinjohtajien palkkaus- ja kannustinperusteita säännellään aiempaa tarkemmin.

Näiden ja monen muun asian sääntely on tuonut mukanaan vakautta rahoitusosalalle, mutta samalla se voi heikentää EU:n kilpailukykyä finanssikeskuksena. Sääntely jouduttiin poliittisten paineiden johdosta tekemään kiireellä. Paineen alla toteutetun sääntelyn vaikutuksia on arvioitava kriittisesti lähivuosien aikana.

Poliittisesti euron kriisin perimmäisenä syynä on ollut se, että kriisin voittamiseksi vaadittavat päätökset edellyttävät useimmiten yksimielisyyttä. Se kuulostaa sympaattiselta – kukapa yksimielisyyttä vastustaisi – mutta tosiasiaa tämä on olennaisesti hidastanut ja jopa halvaannuttanut päätöksentekoa.

Olli Rehn

Euroopan komission entinen varapuheenjohtaja

Pankkiunionin kehittäminen on edennyt pitkälle. Yhteinen valvontaviranomainen ja kriisinratkaisumekanismi on perustettu. Kansalliset kriisirahastot korvataan yhteisellä rahastolla 1.1.2016.

Investoinnit jäissä

Investoinnit ovat Euroopassa pysähdyksissä eikä Eurooppa ole houkutteleva kohde myöskään ulkopuolisille sijoittajille. Yritykset pohtivat tarkasti, sijoittavatko ne Eurooppaan vai muualle. Myös poliittisen riskin on arvioitu kasvaneen Euroopassa.

Investointien taso on pudonnut lähes 400 miljardia euroa kriisiä edeltävältä tasolta. Rahaa on markkinoilla ja pankeissa, mutta se ei liiku.

Euroopan keskuspankki jatkaa joukkovelkakirjojen laajamittaisia ostoja jälkimarkkinoilta syksyyn 2016 asti. EKP pyrkii päätöksellään saamaan rahan ohjautumaan tehokkaammin reaalityöelouteen. Sitä kautta taloudellisen toimeliaisuuden odotetaan piristyvän.

Komission ehdottama 'Euroopan investointisuunnitelma' on tarkoitus saada nopeasti eteenpäin. Suunnitelmaan sisältyvän Euroopan strategisten investointien rahaston kautta pyritään rahoittamaan erityisesti hankkeita, jotka ovat hieman Euroopan investointipankin normaalisti rahoittamia projekteja riskipitoisempia.

Pienen julkisen rahoituksen on tarkoitus toimia vipuna kasvavalle yksityiselle rahoitukselle. Toiveena on saada kokoon 315 miljardin investointipaketti. Varat on tarkoitus käyttää seuraavan kolmen vuoden aikana. Useissa jäsenmaissa odotetaan, että suunnitelman vaikutukset ovat suuria.

Taloudellisen epävarmuuden vielä jatkuessa sijoitukset ohjautuvat kiinteistöihin ja muihin varmoina pidettyihin kohteisiin. Rahoituksen järjestäminen ei ole kaikkialla suurin este investointien puuttumiselle. Tätä suurempia voivat olla palkkataso ja työehtojen joustamattomuus. Myös verotus ja liiallinen byrokratia saattavat estää investointien toteutumista.

Kasvu käyntiin sisämarkkinoita kehittämällä 4

Euroopan unionin sisämarkkinat ovat menestystarina. Ne ovat luoneet kasvua, vaurautta ja hyvinvointia. Ne ovat lisänneet ja monipuolistaneet kansalaisten valintamahdollisuuksia.

Yli 500 miljoonaa kuluttajaa koskevat sisämarkkinat ovat pakkaneet eurooppalaiset yritykset kilpailemaan ja sitä kautta menestymään paremmin myös maailmanmarkkinoilla.

Sisämarkkinoiden kehittäminen on vielä kaukana maalistaan. Vaikka lainsäädäntö on edennyt pitkälle tavaroiden ja palvelujen osalta, sen täytäntöönpano jäsenmaissa on jäänyt vaillinaiseksi.

Komission valvonnan olisi tullut olla vahvempaa. Myös rikkomusasioiden käsittely on viime vuosina jättänyt toivomisen varaa. Tämän seurauksena yrityksillä ei ole ollut niille kuuluvia tasavertaisia kilpailuolosuhteita koko unionin alueella. Tilannetta tulee korjata nopeasti ja laajalla rintamalla.

Uusi komissio on ottanut yhdeksi prioriteetikseen sisämarkkinoiden edistämisen. Sisämarkkinoiden kehittämisen lainsäädöllinen perinne yhdistyy nyt kilpailukykyajatteluun. Muutos on tervetullut ja vastaa paremmin ajan vaatimuksiin.

Pääomamarkkinaunioni avittaisi yritysten rahoitusta

Kolmeksi vuodeksi tarkoitetun Euroopan strategisten investointien rahaston lisäksi uudella komissiolla on pidemmällekin meneviä suunnitelmia.

Pääomamarkkinaunionissa tarkoituksena on kehittää markkinoita, jotta yritysten rahoittaminen kävisi helpommaksi. Yritysten rahoituksesta kolme neljännestä tulee pankeista. USA:ssa tilanne on päinvastainen. Varsinkin pienet ja keski-suuret yritykset tarvitsevat monipuolisempaa rahoitusta.

Pääomamarkkinaunionin luominen edellyttää investointi-ilmapiirin parantamista sekä konkreettisia toimia pitkäaikaisten rahoitusmahdollisuuksien ja joukkovelkakirjamarkkinoiden kehittämiseksi.

Eurooppalaisen konkurssilainsäädännön yhtenäistämistarpeet on tärkeää arvioida kiireellisesti. Perusteltua on tarkastella yhtiölainsäädännön kehittämistä laajemminkin. EU:n arvopaperimarkkinoiden sääntely on kehittynyt suotuisasti viime vuosina, ja se on varsin hyvällä tolalla.

Toimivien pääomamarkkinoiden luominen ei lähde aivan alusta. Oikein toteutettuna hankkeesta on yrityksille paljon hyötyä. Toteuttamiseen on varattava aikaa ja siinä on varottava liian tiukkaa sääntelyä.

Ihmiset liikkeelle Euroopassa ja Eurooppaan

Ihmisten vapaa liikkuminen on jäänyt kauas tavoitteista. Lainsäädännön harmonisointi ei ole edennyt toivotulla tavalla. Lukuisat kansalliset määräykset ja ammatillisten pätevyysien vastavuoroisen hyväksymisen vaikeus muodostavat liikkumisen esteen.

” Sisämarkkinoista pidetään tänään vähemmän kuin ennen, aikana jolloin Eurooppa tarvitsee niitä kipeämmin kuin koskaan aiemmin.

Mario Monti

Euroopan unionin entinen komissaari

Vielä vuosikymmenten ponnistelujen jälkeen työntekijöiden liikkuminen edustaa vain paria prosenttia työvoimasta. Tämä mahdollisuus on talouden kehityksen kannalta jäänyt pahasti alikäytetyksi. Talouden elpyminen edellyttää ihmisten parempaa liikkumista työn perässä.

Euroopan väestö ikääntyy ja työikäisen väestön osuus pienenee. Kilpailukyvyyn vahvistamiseksi on lisättävä työvoiman tarjontaa jäsenmaissa. Kilpailu osaavista ja koulutetuista ihmisistä maailmalla kiristyy. Nousevien talouksien vetovoima on kasvanut. Euroopassa on kehitettävä politiikka osaavan ja koulutetun työvoiman houkuttelemiseksi.

Työperäistä maahanmuuttoa EU:n ulkopuolelta on helpotettava lainsäädännöllä. Merkittävää työtä tulee tehdä niin kansallisella kuin EU-tasollakin. Tarvitaan poliittista johtajuutta ja kaikkien instituutioiden sitoutumista hankkeeseen.

Maahanmuuton lisääminen on tärkeää pullonkaulojen poistamiseksi ja kilpailukyvyyn kehittämiseksi. Tämän politiikan onnistuminen vaikuttaa Euroopan unionin menestymiseen globaalissa kilpailussa.

Energiaunionin toteutuminen luo kilpailukykyä ja kasvua

Energiaunionia pyritään nyt toteuttamaan entistä määrätietoisemmin. Sen kautta pyritään parantamaan energiaturvallisuutta, toteuttamaan energian sisämarkkinat, lisäämään energiatehokkuutta, saavuttamaan ilmastotavoitteet sekä lisäämään panostuksia tutkimukseen ja kehitykseen.

On tärkeää turvata energian ja erityisesti öljyn ja kaasun saanti kaikissa olosuhteissa. Kohtuuhintaista sähköä ja lämmitysenergiaa tulee olla saatavana koko unionin alueella. Energian käyttöä voidaan tehostaa vielä paljon, erityisesti rakennuksissa.

Kaikkien energiapoliittisten ratkaisujen tulee olla sopusoinnussa unionin ilmastotavoitteiden kanssa. Euroopan tulee kantaa vastuunsa ympäristöstä ja ilmastosta pitkäjänteisen ja yritysten kannalta ennakoitavan politiikan avulla.

Kasvihuonekaasujen vähentämisessä esimerkin voimaa auttaa, mutta Eurooppa ei yksin pysty hillitsemään ilmastonmuutosta. Myös USA:n, Kiinan, Intian, Venäjän ja muiden merkittävien maiden pitää tulla ilmastonmuutoksen hillintätoimiin mukaan. Joulukuussa 2015 Pariisissa neuvoteltavalla kansainvälisellä ilmastopimuksella on erittäin suuri merkitys tasavertaisten kilpailuolosuhteiden luomisessa yrityksille.

Energian hinta ei ole vain kustannuserä vaan yhä enemmän myös kilpailutekijä. USA turvautuu yhä enemmän edulliseen kotimaiseen liuskekaasuun, mikä on lisännyt siellä kilpailukykyä ja vähentänyt riippuvuutta ulkomaisista toimittajista.

EU:ssa energian hinta on osaltaan kannustanut hakemaan uusia ratkaisuja sekä markkinoiden järjestelyssä että teknologisten innovaatioiden avulla. Hyvistä lähtökohdista huolimatta Eurooppa on vähä vähältä menettänyt asemiaan. Tarvitaan ennakoluulottomuutta ja rohkeaa toimintaa asian korjaamiseksi.

Erityisesti uusiutuvalle energialle tuotetun sähkön siirtäminen Euroopan maiden sisällä ja yli rajojen edellyttää siirtoyhteyksien parantamista. Pullonkaulojen poistuttua sähköä voitaisiin tuottaa siellä, missä se on edullisinta, ja viedä sinne, missä sitä tarvitaan.

Pohjoismaiset sähkömarkkinat ovat kehittyneet pitkälle. Siirtoyhteyksien avaaminen Norjan ja Ruotsin välille sekä pohjoisessa Suomen ja Ruotsin välille tekisi markkinoista vieläkin toimivammat.

Joka tapauksessa pohjoismaisessa sähkömarkkina-alueessa on käytössä paljon ratkaisuja, joita voidaan hyödyntää EU:n sähkön sisämarkkinoiden kehittämisessä. Keskeinen tavoite on myös sähkön kohtuullinen hinta sähkön käyttäjille.

Energiaunionia luotaessa tulee välttää liian monimutkaisia ratkaisuja ja liiallisen sääntelyn syntymistä. Nyt jo hyvin toimivien alueellisten markkinoiden ei tulisi joutua kärsimään.

Viimeinen hetki digitaaliselle strategialle

Digitaaliset markkinat ovat jo täällä. Ne eivät jakaudu eurooppalaisiin, amerikkalaisiin tai aasialaisiin markkinoihin vaan ovat maailmanlaajuisia. Aikaisemmissa mullistuksissa Euroopalla on ollut keskeinen asema. Nyt kehityksen ajurit ovat muualla.

Digitalisaatio on tärkeä Euroopan kilpailukyvyllä ja kasvun luomiselle. Menestyäkseen globaalissa kilpailussa yritysten on välttämätöntä käyttää uusia mahdollisuuksia hyväkseen. Pilvipalveluja kehittämällä, teollisia prosesseja uudistamalla ja asioiden internetiä edistämällä luodaan merkittävää kasvua.

Euroopalle on langennut yhä selvemmin sopeutujan rooli. Uudet sovellutukset leviävät nopeammin kuin lainsäätäjät ehtii toimia. Tilanne on helpommin amerikkalaisten viranomaisten siedettävissä kuin kontrolliin pyrkivien eurooppalaisten lainsäätäjien hallittavissa.

Kirstyvässä kilpailussa edellytysten luomisella ja suotuisten mahdollisuuksien tarjoamisella on ratkaiseva merkitys. Tässä EU:n digitaalinen strategia on avainasemassa.

Nopeimmin etenee sähköisen viestinnän sisämarkkinoiden esteiden ratkaiseminen, kuten verkkoneutraliteetti ja verkkovierailut.

Niiden ohella on pureuduttava digitaalisten sisämarkkinoiden ongelmiin, jotka muodostuvat tekijänoikeuksista, tieto- ja kuluttajasuojasta sekä audiovisuaalisten palvelujen sääntelystä.

Tärkeää on purkaa kansalliset lainsäädännölliset siilot sekä kehittää kilpailupolitiikkaa ja verotusta. Yrityksille tulee luoda tasavertaiset kilpailuolosuhteet koko unionin alueella.

Ajantasaistetut ja tarpeeksi joustavat tekijänoikeudet edistävät digitaalisten sisämarkkinoiden syntymistä.

Digitaalista yrittäjyyttä tulee rohkaista, yritysten rahoitusta helpottaa ja digitaalisten taitojen kehittämistä tukea. Näiden tavoitteiden määrätietoinen toteuttaminen luo Euroopalle vahvan pohjan toimia ja tukee kilpailukykyä.

Tulee välttää tilanne, jossa kehitystä pyritään ohjaamaan liian tarkkoilla ennusteilla, joiden virhemarginaali on suuri. Voittajia ei pidä valita etukäteen. Kehitys vyöryy joka tapauksessa eteenpäin valloittaen yhä uusia aloja ja mullistaen taloutta. Sitä ei tule suitsia, eikä sääntelyn tule olla liian tiukkaa.

Eurooppalaiset yritykset menestyvät jatkossa vain digitaalisia mahdollisuuksia aktiivisesti hyödyntämällä. Eurooppalaisten digitaalisten yritysten toiminta kasvaa vain sallivassa ja kannustavassa toimintaympäristössä. Yrittäjyys syntyy ja kukoistaa kokeiluihin ja uuden innovointiin innostavassa ilmapiirissä.

Kaikkein tärkeintä on luoda digitalisaatiolle myönteinen asenne ja ilmapiiri. Kehitykselle tulee luoda suotuisa toimintaympäristö.

Haluamme yritysten hyödyntävän digitaalista sisämarkkinaa kasvaakseen ja pysyäkseen Euroopassa.

Andrus Ansip

Euroopan komission varapuheenjohtaja

Kilpailupolitiikan toteuttaminen vaikuttaa yritysten toimintaan maailmalla

EU on osa maailmantaloutta ja globaalit tapahtumat heijastuvat meihin yhä nopeammin ja suuremmin. Mutta myös se, mitä me sisäisesti unionissa teemme, vaikuttaa toimintamahdollisuuksiimme maailmalla. Yksi esimerkki on kilpailupolitiikka.

Euroopan unionin kilpailupolitiikka kestää kaikki kansainväliset vertailut. Sen avulla kilpailun pelisäännöt ovat selkiytyneet ja yritysten kilpailuolosuhteet ovat tasoittuneet. Eurooppalaiset yritykset ovat kilpailun kautta vahvistuneet.

Viranomaisratkaisuisissa määritellään toisinaan relevantit markkinat eri tavalla kuin markkinatoimijat ne kokevat. Määrittävää markkina-asemaa on katsottu liian kapeasta näkökulmasta. Ei ole otettu huomioon, että yritykset toimivat maailmanlaajuisessa kilpailutilanteessa. Näin on rajoitettu yritysten edellytyksiä menestyä globaalisti.

EU:n kilpailupolitiikassa ei tule keskittyä pelkästään yksityisten vaan myös julkisten toimijoiden aiheuttamiin kilpailun vääristymiin.

Kilpailuviranomaisen tulee kaikissa olosuhteissa toimia itsenäisenä ja vapaana kaikista poliittisista vaikutuksista ja ulkopuolisesta painostuksesta. Nyt kilpailukomissaari toimii muiden komissaarien rinnalla kollegion jäsenenä. Voisi olla asialle eduksi, että kilpailuviranomainen olisi kokonaan erillään komission yhteydestä.

Julkisten hankintojen vapauttamisessa edettävä määrätietoisemmin

Julkisten hankintojen vapauttamisessa on paljon käyttämätöntä potentiaalia. Julkiset hankinnat vastaavat viidenneistä EU:n yhteenlasketusta bruttokansantuotteesta, mutta vain kaksi prosenttia niistä liikkuu jäsenmaiden rajojen yli.

Julkisia hankintoja on vuosien mittaan pyritty avaamaan, mutta kovin pitkälle ei ole vielä päästy. Vuonna 2014 hyväksytyn uuden lainsäädäntöpaketin täytäntöönpano on alkanut jäsenmaissa.

Julkisten hankintojen vapauttamisen tulee olla tavoitteellista toimintaa. Sääntelyn tulee olla kilpailuneutraalia ja sääntöjä tulee soveltaa tasapuolisesti kaikkiin yrityksiin. Julkisten hankintojen kilpailuttamisen soveltamisalaa on laajennettava ja poikkeuksia kilpailuttamisvelvoitteesta on pyrittävä karsimaan.

Täytäntöönpanon valvonnan tulee olla tehokasta. Protektionismin vastaista työtä ja rikkomusmenettelyä tulee tehostaa. EU hyötyisi markkinoiden avaamisesta maailmanlaajuisesti ja siksi protektionismia vastaan tulee taistella myös kansainvälisillä areenoilla.

Uuteen kasvuun uusilla keihäänkärjillä **5**

Kiertotalous tekee tuloaan. Arktisella alueella on kasvamassa ennennäkemättömät investointimahdollisuudet. Biotalous kehittäminen avaa uusia näkymiä. Digitaalinen talous mullistaa ihmisten arjen, työn käsitteen, työpaikan ja yritysten toiminnan.

Teolliset prosessit ovat suuressa murroksessa. Talouden dynamiikka ja uudet virtaukset kehittyvät kuitenkin Euroopan ulkopuolella. Näin ei tarvitse olla, vaan Eurooppa voi vielä kirittää suunnannäyttäjäksi.

Euroopan on vain osattava vastata uuteen kehitykseen. Tästä vastauksesta Euroopan uusi kasvu pitkälle riippuu.

Kiertotalous tekee tuloa

Teolliset prosessit ja kulutuskäyttäytyminen perustuvat pitkälti edelleen lineaariseen ajatteluun 'tuota, käytä, heitä'.

Eurooppalaisen teollisuuden etujen mukaista on vähentää riippuvuutta neitseellisistä luonnonvaroista. Muuttamalla ajattelutapaa ja tuotantomenetelmiä teollisuus voi hyötyä merkittävästi.

Tavoitteena tulee olla sellaisten tuotantomenetelmien käyttöönotto, jotka minimoivat jätteen syntymistä. Niiden tulee pystyä käyttämään mahdollisimman paljon tiensä päähän tulleesta tuotteesta uudessa tuotantovaiheessa.

Euroopan teollisuuden tulee vähentää riippuvuutta muualta tuoduista perushyödykkeistä ja siitä johtuvasta haavoittuvuudesta. Kiertotalous luo mahdollisuudet resurssitehokkaampiin tuotantomenetelmiin, vähentää jätteiden tuottamista ja karsii luonnon kuormittumista.

Kiertotalouden tarjoamia mahdollisuuksia on käytettävä tehokkaasti hyväksi ja uusien käytäntöjen tulee antaa juurtua nopeasti. Tietoisuutta kiertotalouden suomista mahdollisuuksista tulee lisätä ja jakaa. Niiden mittakaava on hyvä tiedostaa ajoissa.

On saatava lisää investointeja kehitystä vauhdittamaan. Toimialat kaipaavat lisää keskinäistä luottamusta. Uusia bisnesmalleja tulee kehittää. Kaikkien asianosaisten mobilisointi on tärkeää.

Teknologia sellaisenaan on ollut tiedossa jo pitkään. Merkittäviä markkinaosuuksia on vallattavissa globaaleilla markkinoilla, kunhan edetään markkinaehtoisesti, sitoutetaan kuluttajia ja osataan käyttää taloudellisia ohjauskeinoja oikealla tavalla.

EU:n tulee löytää oikea tasapaino sääntelyn ja markkinaehtoisien ratkaisujen välillä. Teknologianeutraalisuutta tulee vaalia ja innovaatiotoimintaa tukea.

Uudet bisnesmallit kehittyvät siirtymällä pelkkien tuotteiden myynnistä yhä enemmän myynti- ja huoltopakettien tarjoamiseen. Samalla hyödykkeitten vuokraus asiakkaille yleistyy tuotteiden käytön tehostamiseksi.

Euroopan unionin tulee nopeasti kehittää toimintaympäristö, joka on suopea kiertotalouden menestymiselle. Samalla tulee turvata rahoitus uuden tuotannon kehittämiseen. Yrityksiä tulee kannustaa luomalla sekä oikea toimintaympäristö että tarjoamalla sopivia kannustimia.

Biotalous laajaa kasvunäkymät

Biotalous on samaan aikaan sekä perinnettä että tulevaisuutta. Tuotantoprosessit ovat pitkälle tuttuja mutta ovat myös kehittyneet vuosien aikana. Arvoketjut ovat pidentyneet ja käyttötarkoitukset ovat laajentuneet.

Biotalous on kysymys bioraaka-aineiden tuotannosta ja jalostamisesta sekä biotuotteiden käytöstä tehokkaasti, kestäväällä tavalla ja tuottavasti.

Biotalous on laaja kenttä. Monipuolista biotaloutta ovat esimerkiksi puun jalostaminen erilaisiksi tuotteiksi, ruokaketjut alkutuotannosta kuluttajalle ja lääkkeiden valmistus biotekniikan avulla.

Biotalous ovat myös vedenpuhdistus, biopohjaisten jätteiden ja sivutuotteiden hyödyntäminen, bioenergian ja biopolttoaineiden tuotanto ja käyttö. Siihen luetaan myös biotaloutta palvelevat koneet, laitteet ja "älyratkaisut" sekä luontoon perustuva matkailu.

Pelto- ja metsäbiomassaa, mikro-organismeja ja jätteitä käytetään entistä enemmän tuotannon alkutekijöinä. Näin ollen biotalous koskee lähes kaikkia toimialoja ja kattaa laajoja arvoverkostoja ja biomassoja.

EU:n tulee tähdätä uusiin korkean jalostusarvon vientituotteisiin. Tämä edellyttää voimakasta panostusta tutkimukseen ja kehitykseen. On pyrittävä uusien yrityseskysysteemien synnyttämiseen hyödyntämällä digitalisaation mahdollisuuksia.

Biomassaa jalostavan teollisuuden investointi- ja toimintaedellytyksiä tulee kehittää. Kustannuskilpailukykyvyydestä tulee pitää huolta, sääntelyn pitää olla mahdollisimman kevyttä ja lupakäytäntöjen yksinkertaisia ja sujuvia.

Lisäksi tulee turvata biomassan saatavuus ja hiilineutraalisuus. Tullee myös mahdollistaa biomassan kestävä käytön kasvattaminen eri käyttötarkoituksiin mahdollisimman kilpailuneutraalisti.

Kiertotaloudesta tulee keskeinen osa markkinataloutta. Se edellyttää, ettei ajureina ole pelkästään entistä tiukempia sääntöjä, vaan myös kannusteita ja kilpailukykyä edistäviä mahdollisuuksia.

Jyrki Katainen

Euroopan komission varapuheenjohtaja

Biopohjaisten jättemateriaalien monipuolista käyttöä tulee edistää. Kierrätyksen tulee tehostua, liikenteen biopolttoaineiden tuotannon tulee kasvaa ja energiahyötykäyttöä on voitava lisätä.

Näillä toimin Euroopan unionilla on kaikki mahdollisuudet edistää tulevaisuuden kannalta keskeistä ja lupaavaa alaa. Hyödyntämällä luonnonvaroja mahdollisimman tehokkaasti biotalous myös vauhdittaa kiertotaloutta. Biotalous panostettaessa syntyy cleantech-ratkaisuja globaalien ongelmien ratkaisemiseksi (ilmasto, energia, ruoka, vesi, jätteet).

Arktinen talous on suuri mahdollisuus

Arktinen alue on kasvamassa Euroopan suurimmaksi uudeksi investointikohteeksi. Yksistään Barentsin alueen hankesuunnitelmat nousevat arviolta 140 miljardiin euroon. Tämä on valtava mahdollisuus Euroopan unionille.

Arktinen talouskasvu hyödyttäisi koko Euroopan unionia. Pohjoinen tuleekin nostaa vahvasti EU:n agendalle ja Pohjoismaiden tulee näyttää poliittista johtajuutta.

Viime vuosikymmenen aikana saadut kokemukset ovat johtaneet siihen, että arktisia bisnesmahdollisuuksia osataan nyt arvioida entistä realistisemmin. Tarjolla ovat laajat mahdollisuudet niin teollisuuden, energian, logistiikan, infrarakentamisen kuin matkailun ja muiden palvelujen alalla.

Eurooppalaista teknologiaa ja osaamista tarvitaan, jotta kaikkia mahdollisuuksia voidaan hyödyntää tehokkaasti sekä herkän ympäristön kannalta kestäväällä ja turvallisella tavalla.

Digitaalinen talous kasvun ajuriksi

Digitaalinen talous mullistaa ihmisten arjen. Se muuttaa työn luonteen ja uudistaa työpaikan käsitteen. Se muuttaa yritysten toimintoja ja koko toimintaympäristön. Sen seurauksena tuotanto kokee uuden vallankumouksen.

Digitaalisen kehityksen seurauksena luokahuoneen seinät poistuvat. Yliopistojen luentosalit avautuvat maailmanlaajuiselle vuorovaikutukselle. Digitaalinen talous tehostaa terveystaloutta ja uudistaa muita julkisia palveluja. Se tekee julkisesta hallinnosta tehokkaamman ja läpinäkyvämmän.

Tiedon tuottaminen ei tapahdu enää suljettuna prosessina. Tietoa on tarjolla kaikille ja kaikkialla samaan aikaan. Sen löytäminen on helppoa ja vaivatonta. Tiedon käsittely ja hallinta vaativat sen sijaan opettelua ja opiskelua.

Uusia taitoja tarvitaan yhtä hyvin työssä kuin vapaa-aikanakin. Tulevaisuudessa osaamisella on suurempi merkitys kuin muodollisella tutkinnolla. Digitaalinen osaaminen on komission arvion mukaan nopeasti muodostumassa pullonkaulaksi. Noin 900 000 työntekijän vaje on täytettävä seuraavan 10 vuoden aikana.

Digitaalisessa maailmassa ihmiset löytävät toisensa vaivatta. Asiakkaat hankkivat helpommin itselle sopivia tuotteita. Tavarat hakeutuvat yhä suoremmin ja nopeammin asiakkaitten luo.

Uudet sovellukset räjäyttävät totunnaiset kuviot, uudistavat palvelut ja aiheuttavat luovaa tuhoa ympärilleen. Vanha käytäntö joutuu väistymään ja tilalle nousee useita uusia.

Kehityksen ajurit löytyvät yhä useammin valtamerten takaa. Sikäläinen toimintaympäristö tukee uuden etsimistä ja ilmapiiri kannustaa luovuuteen. Uusia teknologioita ja liiketoimintoja kehitetään innostuneiden kokeilujen ja pelottoman riskinoton kautta.

Digitaaliset sovellutukset syntyvät uteliaisuuden ja kokeilujen kautta. Uudet innovaatiot ylittävät kielelliset ja maantieteelliset rajat. Ne nousevat esiin tyhjästä, kasvavat nopeasti ja leviävät hetkessä.

Digitaalisen maailman yrittäjät ovat usein nuoria, ennakkoluottomia ja luovia lahjakkuuksia. Parhaat innovaatiot saavat nopeasti jalansijaa ja yritykset räjähtävät kasvuun ja ne leviävät maailmalle usein ilman perinteisiä markkinointisatsauksia. Verkostot ja yhteisöt toimivat myynninedistäjinä.

Teolliset prosessit murroksessa

Samaan aikaan teolliset prosessit ovat suurten mullistusten keskellä. Teollisuustuotantoa vauhdittaa automaation ja robotiikan nopea kehitys. Valmistuksen ja digitalisoinnin raja hämärtyy ja prosessit sulautuvat yhteen.

Jo tällä hetkellä teollinen internet on nopeimmin kasvavia ilmiöitä. Jatkossa koneet keskustelelevat keskenään. Eri tuotantovaiheet nivoutuvat toisiinsa ja toimivat yhdessä reaaliajassa. Uudet menetelmät säästävät energiaa, vähentävät luonnon kuormittumista ja tehostavat prosesseja. Ne tekevät tehtaista turvallisempia ja rajoittavat turhaa liikennettä eri yksiköiden välillä.

Eräs menestyksen avain piilee kahdessa sanassa – teollinen internet. Se tarkoittaa esimerkiksi älykkäitä koneita ja laitteita, jotka lähettävät tietoa omasta tilastaan, mikä analysoituna antaa mahdollisuuden tarjota asiakkaille kokonaan uudenlaisia palveluita.

Pekka Lundmark

Toimitusjohtaja, Konecranes

Eurooppa on hyvissä asemissa teollisen internetin omaksumisessa ja edistämisessä. Euroopassa on hyvää perusteknologian osaamista. Euroopassa tuotetaan huippuluokan verkkolaitteita ja meillä on kapasiteettia analysoida dataa tehokkaasti.

Teollisuustuotannon palaaminen arvoketjujen pilkkoutuessa on uusi mahdollisuus Euroopalle. Automaation, robotiikan ja 3D-tulostuksen nopea kehittyminen tekee tuotannon palaamisen takaisin Eurooppaan mahdolliseksi.

Uusien tuotantomenetelmien käyttöönotto tarjoaa Euroopalle piristysruiskeen ja luo valoisammat tulevaisuudennäkymät. Euroopassa on vahva pohja hyvän koulutustason ja korkealaatuisen tutkimuksen ja kehityksen ansiosta. Kaikki tämä tarjoaa hyvän pohjan mennä rohkeasti kehitykseen mukaan, näyttää sille suuntaa ja hyötyä kehityksestä laajasti.

Uteliasta uudistumista ja rohkeaa kokeilua

Talouden dynamiikan painopiste ja uudet virtaukset ovat tällä hetkellä Euroopan ulkopuolella. Innovaatiot ja uusien bisnesmallien kehittäminen tapahtuu enemmän ja nopeammin USA:ssa ja Aasiassa.

Innovaatiot nousevat esille perinteistä poikkeavan ajattelun, kokeilun ja terveen riskinoton ilmapiirissä. Ne murtavat hetkessä totuttuja käytäntöjä ja luovat nopeasti uutta liiketoimintaa. Uusi toiminta myös usein haastaa voimassa olevaa sääntelyä.

Yhdysvalloissa on luotu toimintaympäristö, joka kannustaa kokeiluun ja riskinottoon. Uuden toiminnan annetaan syntyä ja kasvaa. Sääntely ei estä uuden esille nousua, mutta karsii ylilyönnit ja lainvastaisuudet uusien käytäntöjen kehittymisen myötä.

Suhtautuminen uusiin virtauksiin on Euroopassa usein liian rajoittava, vanhoja käytäntöjä suojeleva ja usein torjuvakin. Euroopan vaistomainen halu säännellä tukahduttaa uusien bisnesmallien syntyminen, juurtuminen ja kasvaminen.

” Soveltavaan tutkimukseen sekä yritysten ja yliopistojen väliseen yhteistyöhön täytyy panostaa aivan uudella tavalla. Tärkeintä on kuitenkin jatkaa eurooppalaisen sisämarkkinan kehittämistä ja ennen kaikkea nopeuttaa digitaalisen sisämarkkinan rakentamista.

Risto Siilasmaa

Hallituksen puheenjohtaja, Nokia

” Eurooppa voi pysyä vauraana vain, mikäli kuulumme maailman innovatiivisimpiin alueisiin.

Angela Merkel

Saksan liittokansleri

Euroopan tulee luoda toimintaympäristö, joka edistää innovaatioiden syntymistä. Toimintaympäristön tulee kannustaa yrittäjiä kokeiluihin ja riskinottoon. Uusia virtauksia on otettava avoimemmin vastaan. Uuden luomista estäviä pullonkauloja ja rajoituksia on purettava.

Euroopassa koulutus on hyvällä tasolla alkaen peruskoulusta ja ammattiin valmentautumisesta aina korkeakoulutasolle asti. Meillä on osaamista luonnontieteissä ja teknisillä aloilla. Perustutkimus on korkealla tasolla. Korkean tason ylläpitäminen antaa avaimet Euroopan menestymiselle myös jatkossa.

Euroopassa ei kuitenkaan arvosteta riittävästi soveltavaa tutkimusta. Valtaosa tutkimusvaroista ohjautuu edelleen tutkimukseen, jolla ei ole suoraa kytkentää kaupalliseen soveltamiseen. Tutkimus ei tuota innovaatioita samassa määrin ja samalla nopeudella kuin muualla.

Perustutkimuksen rinnalle on kehitettävä myös monitieteellistä soveltavaa tutkimusta, ja enemmän varoja on kohdistettava uusien innovaatioiden tuottamiseen.

Jakamistalous jalkautuu vauhdilla

Jakamistalouden ilmiöille on luotava edellytykset ja niiden kasvamiselle annettava tilaa myös Euroopassa. Uudet haastajat ravistelevat kokonaisuuksia toimialoja. Taksiliikenteen ja hotellitoiminnan uudet yrittäjät (Uber ja Airbnb) eivät ole enää yksittäisiä kokeiluja, vaan jakamistalous on tullut jäädäkseen. Kuluttajat hyötyvät kehityksestä.

Jakamistalouden ilmiöt aiheuttavat myös luovaa tuhoa ympärilleen. Siirtymävaihe voi olla perinteisille yrityksille kivulias. Kansainvälinen kokemus osoittaa, että uusiin ilmiöihin voi sopeutua ja että tasapainoinen ja oikeudenmukainen sääntely on kehitettävissä.

Sääntelyä tulee purkaa myös perinteisestä liiketoiminnasta, jottei aiheuteta kohtuuttomia kilpailuolosuhteita.

Kehitystä ei auteta kielloilla ja uuden torjumisella. Uudet ilmiöt vaativat sen sijaan ajattelutapojen muuttamista ja valmiutta perinteisissä elinkeinoissa tapahtuvaan nopeaan muutokseen myös Euroopassa.

Vauhtia uudistuksiin paremmilla pelisäännöillä 6

Eurooppalaista lainsäädäntöä on kertynyt liaksi asti. Se on usein tarpeettoman raskasta ja liian yksityiskohtaista. Se kahlitsee turhaan yritysten toimintaa ja niiden kehitystä.

Lakien kansallinen täytäntöönpano on usein puutteellista. Komissio olisi voinut hoitaa valvontatehtävänsä paremmin. Rikkomusmenettelyn olisi pitänyt toimia tyydyttävämmiin.

Lainsäädäntö isännästä rengiksi

Uusi komissio on ilmoittanut ottavansa strategisen otteen lainsäädäntötoimintaan. Se on luvannut esittää jatkossa paremmin harkittuja, pohjustettuja ja työstettyä lainsäädäntöesityksiä. Tämä on kaikin tavoin tervetullutta.

Lainsäädäntö on helpommin perusteltavissa ja myös hyväksyttävissä, kun sitä luodaan selkeään tarpeeseen. Sääntelyähkyn jälkeen EU tarvitsee vähemmän mutta parempaa sääntelyä. Yksinkertainen, selkeä ja johdonmukainen on parempaa kuin monimutkainen ja epämääräinen.

Parempi lainsäädäntö on elinkeinoelämälle elinehto. Selkeät direktiivit ja asetukset luovat vakaan ja ennustettavan toimintaympäristön yrityksille. Helposti aukeava ja yhtenäisiin tulkintoihin johtava lainsäädäntö luo tasavertaiset kilpailuolosuhteet.

Huolellisesti tehty vaikutusarviointi luo tasavertaisuutta. Jatkossa Euroopan komission tekemää vaikutusarviointia tulee tehdä tiiviimmässä vuorovaikutuksessa ympäröivän maailman kanssa. Myös elinkeinoelämää on kuunneltava tarkasti.

Komission esitykset muuttuvat usein paljonkin neuvoston ja Euroopan parlamentin käsittelyssä. Komission alkuperäiset tavoitteet saattavat pysyä ja esitys voi rakenteeltaan edelleen olla esityksen mukainen. Silti uusi vaikutusarviointi voisi olla paikallaan. Se lisäisi luottamusta uuteen direktiiviin tai asetukseen.

Aikansa elänyttä lainsäädäntöä ja myös ylisääntelyä on purettava. Päällekkäistä lainsäädäntöä on korvattava paremmin toimivilla direktiiveillä tai asetuksilla. Sääntelyn parantamisen ja purkamisen tulee olla jatkuva prosessi, jolla pyritään aidosti ja tehokkaasti korjaamaan sääntelyn aiheuttamia haittoja. Purkamista purkamisen vuoksi tulee välttää.

Parempi sääntely edellyttää komission, Euroopan parlamentin ja ministerineuvoston pitkäjänteistä sitoutumista asiaan. Elinkeinoelämän tulee valvoa ja kiirehtiä asioiden edistymistä yritysten lainsäädännön keventämiseksi.

Lainsäädännöllä on suora vaikutus kansalaisten elämään ja yritysten toimintaan. Sääntelyn tulee olla laadukasta, kohtuullista ja hyvin perusteltua.

Sääntelyn avulla kyetään luomaan yhdenmukaisuutta ja ennustettavuutta Euroopan sisämarkkinoille. Sääntelyssä on kuitenkin huomioitava myös jäsenvaltioiden välillä vallitsevat erot liiketoimintakulttuureissa, -tavoissa ja eri käytännöissä. Sääntelyssä tulisikin siten keskittyä sisämarkkinoiden toiminnan

kannalta keskeisimpiin ja olennaisimpiin kysymyksiin. Yksityiskohtaisemmat ja painoarvoltaan vähäisemmät asiat tulisi jättää jäsenvaltioissa säädettäväksi.

Sääntelyn tulee tukea yrittäjyyttä, avittaa innovaatioita ja luoda tilaa yritysten menestymiselle kotona ja maailmalla. Sääntelyn tulee tukea aloitteellisuutta ja uutta luovaa toimintaa.

Komission paremman sääntelyn uudistusohjelma pyrkii parantamaan lainsäädäntöprosessin avoimuutta ja sidosryhmien vaikuttamismahdollisuuksia. Myös vaikutusarviointia ja laadunvalvontaa ollaan tehostamassa, kuten myös EU-instituutioiden välistä yhteistyötä. Nämä ovat tärkeitä ja oikeasuuntaisia kehitysideoita, ja ne tulisikin saattaa voimaan mahdollisimman pikaisesti.

Onnistunut sääntely vaikuttaa niin kansalaisten kuin yritysten käsityksiin unionin oikeutuksesta. Myönteiset esimerkit byrokratian vähentämisestä edistävät EU:n hyväksyttävyyttä.

Direktiiveihin sisältyvä pelivara käyttöön

Direktiivien kansallisessa täytäntöönpanossa on edelleen eroja eri jäsenmaiden välillä. Direktiivien täytäntöönpanon yhteydessä niihin usein lisätään kansalaisia ja yrityksiä koskevia vaatimuksia yli direktiivien asettamien vaatimusten. Tällaista direktiivin tason ylittävää kansallista sääntelyä tulee välttää.

Direktiiviin sisältyy aina mahdollisuus eri tulkintoihin. Mahdollisuuksia väljyyteen direktiivien täytäntöönpanossa on jatkossa käytettävä paremmin hyväksi. Elinkeinoon harjoittaminen edellyttää tasavertaisia olosuhteita koko unionin alueella. Viranomaisten tulee omalla toiminnallaan vaikuttaa tämän varmistamiseen.

Sitoudumme ajamaan muutosta ja johtamaan EU:ta, joka on isompi ja kunnianhimoisempi isoissa asioissa, ja pienempi ja maltillisempi pienissä asioissa.

Jean-Claude Juncker

Euroopan komission puheenjohtaja

Pohdintaa EU:n toimivallasta

Lissabonin sopimuksen tullessa voimaan vuonna 2009 ajateltiin, että nyt on luotu vakaa pohja vuosiksi eteenpäin. Arveltiin, ettei perussopimus kaipaakaan uudistusta pitkään aikaan.

Kuitenkin jo eurokriisi osoitti, kuinka ahtaissa rajoissa jouduttiin toimimaan. Monta kertaa jouduttiin käymään perussopimuksen äärirajoilla. Tilanteen rauhoituttua paineet ovat ainakin hetkellisesti hellittäneet.

Jos noudatetaan pienten askelten politiikkaa ja integraation asteittaista syventämistä, tullaan toimeen nykyisen sopimuksen kanssa. Lissabonin sopimus tarjoaa edelleen mahdollisuuksia Euroopan unionin asteittaiseen kehittämiseen.

Keskustelu perussopimuksen uudistamisesta käynnistyy kuitenkin, jos ja kun tilanne edellyttää talouskoordinaation tiivistämistä, pankkiunionin kehittämistä ja EMU:n syventämistä. Näitä koskevat arviot ja näkemykset vaihtelevat.

Perussopimuksen korjaaminen vaatii laajoja valmisteluja. Todennäköisesti konventti on kutsuttava koolle. Hallitusten välinen konferenssi on myös järjestettävä. Valmistelut kaikkine eri vaiheineen ovat aikaa vievä ja perusteellinen prosessi.

Uudelleen neuvoteltu perussopimus on ratifioitava kaikissa jäsenmaissa. Useissa niistä edellytetään kansanäänestystä. Viime vuosien mittaan kansallisten perustuslakia tuntevien tahojen tulkinnat unionin uudistamiseen tarvittavista ratkaisuista ovat tiukentuneet. Uuden perussopimuksen hyväksyminen ei ole jäsenmaissa automatiikkaa.

EK Bryssel

172, Avenue de Cortenbergh
B-1000 Bruxelles
Belgique
puh. +32 (0)2 735 6335

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

PL 30 (Eteläranta 10), 00131 Helsinki
09 420 20
www.ek.fi/EU
Twitter: @Elinkeinoelama

Raportin ulkoasu:

Arja Nyholm, Jumo Oy

2015

Raportti internetissä:

www.ek.fi/EUtulevaisuus

Kuvat:

Kansi: Discy /Freeimages

s. 4 Hxdyl / Shutterstock

s. 8 Characterdesign/ iStock

s. 11 Manley099 / iStock

s. 14 Gong hangxu / iStock

s. 17 Alice-photo / Shutterstock

s. 21 Rawpixel / Shutterstock

s. 25 Mbbirdy / iStock

s. 27 35007 / iStock